

PITANJA I ODGOVORI

Specifična zdravstvena zaštita koju provode specijalisti medicine rada u službi je zdravstvene zaštite radno aktivne populacije. Težište specifične zdravstvene zaštite radnika je na preventivnim pregledima i ostalim preventivnim aktivnostima koje pridonose sprečavanju bolesti i bolesnih stanja. Uz preventivne preglede koji proizlaze iz pravnih propisa u vezi s obvezom poslodavca o upućivanju na preglede djelatnika koji rade na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada, sve više poslodavaca osigurava sistematske (kao preventivne) preglede svojim djelatnicima za koje ne postoji obveza. Preventiva je bitna odrednica o brizi za zdravlje svakog pojedinca.

Ono što nedostaje široj zajednici je trajna svjesnost o važnosti preventive. Iznimno je važno educirati sve građane, od vrtićke dobi, dobi odrastanja, mladosti i u zreloj dobi o važnosti preventive, prilagođenoj svakom uzrastu i svakoj dobi. Nemjerljivi su učinci preventive za svakog pojedinca i zajednicu. Rano otkrivena bolest sprečava dalji razvoj bolesti i komplikacija, smanjuje apsentizam, sprečava se invaliditet kao i raniji odlazak iz svijeta rada.

Uz preventivne preglede uz koje se provode i određeni dijagnostički postupci, važna je i edukacija kao i uključivanje ostalih aktivnosti, kao što je tjelesna aktivnost i zdrava prehrana.

Pitanje provođenja preventivnih programa na nacionalnoj razini iznimno je važno. Nažalost, iako se provodi više nacionalnih preven-

tivnih programa odaziv na iste ne zadovoljava. Nacionalni preventivni programi prilagođeni su određenoj dobi i spolu, jednostavni i dostupni, ali očito nije takva obaviještenost da bi bila prepoznatljiva njihova iznimna korist. Neki od tih programa jedino se provode, odnosno prva ih je uvela Republika Hrvatska u cijeloj EU. To je Nacionalni program ranog otkrivanja raka pluća. Odaziv na potonji je jako dobar, a rezultati su obećavajući. Bolest otkrivena u ranoj fazi je izlječiva, iako se radi o zloćudnoj bolesti. Dobar terapijski ishod je dobitak za pojedinca, obitelj i društvo.

1. Hoće li Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje priznati ozljedu na radu ako sam vozeći službeno vozilo poslodavca izvan radnog vremena odnosno subotom, a po nalogu poslodavca, doživio prometnu nezgodu? Imam li u tom slučaju pravo na naknadu plaće i na čiji teret?

Odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju propisano je da se ozljedom na radu smatra, između ostalog, ozljeda izazvana neposrednim, kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda prouzročena naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je uzročno povezana s obavljanjem poslova odnosno djelatnosti na osnovi koje je ozlijeđena osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osi-

guranju, kao i ozljeda nastala izravno i isključivo kao posljedica nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno obavljanja djelatnosti ili u vezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje je osigurana osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju.

U konkretnom slučaju, ako je do ozljede došlo prilikom vožnje vozila poslodavca za vrijeme rada ili u svezi s radom odnosno po nalogu poslodavca, u sklopu poslova radnog mjesta, na osnovu kojih poslova je osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju, ista se može smatrati ozljedom na radu u smislu odredbe članka 66. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, ako su isključene okolnosti propisane člankom 67. istog Zakona (skriveno, nesavjesno i neodgovorno ponašanje prilikom obavljanja poslova odnosno na putu, obavljanje poslova ili upravljanje vozilom pod utjecajem alkohola, ozljeda nastala zbog aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti, atake kronične bolesti i sl.).

Postupak utvrđivanja ozljede na radu pokreće poslodavac prijavom o ozljedi na radu ili osigurana osoba podnošenjem zahtjeva za utvrđivanjem prava za slučaj ozljede na radu. Prijava odnosno zahtjev podnose se regionalnom uredu ili područnoj službi Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje nadležnim prema sjedištu poslodavca ili prema prebivalištu odnosno boravištu osigurane osobe.

Uz prijavu ili zahtjev obvezno se prilaže medicinska i druga dokumentacija kojom se može dokazati da je nastanak ozljede odnosno mjesto nastanka ozljede uzročno-posljedično povezano s obvezom i procesom rada odnosno obavljanjem poslovne djelatnosti (u skladu s odredbama važećeg Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti).

Kod ozljede koja je posljedica prometne nezgode važno je dostaviti presliku policijskog zapisa o očevidu, a u konkretnom slučaju i očitovanje poslodavca u vezi s obavljanjem poslova i radnih zadataka na dan nezgode.

Ako se na temelju utvrđenih činjenica u provedenom postupku utvrdi da su ispunjeni uvjeti za priznavanje prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu, osiguranik u vezi s dijagnozom priznate ozljede na radu u cijelosti ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao i pravo na novčane naknade koje uključuje i pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad zbog ozljede na radu u visini 100 % od osnovice za naknadu plaće.

2. Prilikom vožnje službenog vozila u sklopu obavljanja radnih zadataka zaposlenica je osjetila iznenadnu slabost te joj se, prema njezinim riječima, „zacrnilo pred očima“. Kratkotrajno je izgubila svijest te time i kontrolu nad službenim vozilom, pri čemu je u prometnoj nezgodi zadobila ozljede prsnog koša i glave. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje odbio je zahtjev za priznavanjem ozljede na radu. Je li ova odluka ispravna i ima li poslodavac razloga za žalbu drugostupanjskom tijelu?

U skladu s važećim odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju ozljedom na radu se ne smatra ozljeda do koje je došlo zbog urođene ili stečene predispozicije zdravstvenog stanja koje su utjecale na nastanak ozljede.

Jedan od takvih primjera zdravstvenog stanja je i slučaj kratkotrajnog gubitka svijesti (sinkopa) koji je uzrokovao ozljedu, a koji se javlja u sklopu različitih bolesti.

Ako okolnosti slučaja upućuju na postojanje predispozicija zdravstvenog stanja, u postupku utvrđivanja ozljede na radu svakako se pribavlja mišljenje nadležnog liječničkog povjerenstva Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koje provodi stručno-medicinsko vještačenje u skladu s važećim odredbama Pravilnika o ovlastima, obvezama i načinu rada liječničkih povjerenstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Liječničko povjerenstvo, na temelju uvida u zdravstveni karton osiguranika i dostupnu medicinsku dokumentaciju, nakon provedenog stručno-medicinskog vještačenja donosi odluku

u obliku nalaza, mišljenja i ocjene u predmetu u kojem se odlučivalo.

Cjeloviti nalaz, mišljenje i ocjena nadležnog liječničkog povjerenstva dostavljaju se osiguraniku uz rješenje u upravnom postupku. Zbog zaštite osobnih podataka osiguranika, u skladu s propisima o zaštiti osobnih podataka, poslodavcu se dostavlja samo rješenje koje je sastavni dio obrazloženje odluke.

S obzirom na opisane činjenice konkretnog slučaja te zakonske zapreke u priznavanju prava za slučaj ozljede na radu u okolnostima utvrđenih urođenih ili stečenih predispozicija zdravstvenog stanja koje su uzrokovale ozljedu smatra se da je prvostupanjska odluka Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje ispravna.

3. Kakva su prava obrtnika ako mu se dogodi ozljeda na radu i na koji način ih može ostvariti?

Obrtnici su obvezno osigurani za slučaj ozljede na radu, a slijedom čega mogu ostvarivati prava za slučaj ozljede ako se, nakon prethodno provedenog postupka od HZZO-a, ozljeda prizna kao ozljeda na radu.

Postupak se pokreće podnošenjem prijave o ozljedi na radu nadležnom područnom uredu HZZO-a prema mjestu prebivališta osiguranika u šest primjeraka. Obrazac predmetne prijave nalazi se i na mrežnim stranicama HZZO-a. Prijava u svojem zadnjem dijelu mora biti popunjena od izabranog doktora opće/obiteljske medicine osiguranika.

Uz prijavu je potrebno priložiti presliku medicinske dokumentacije te vlastoručno potpisanu izjavu u kojoj su ukratko pojašnjene okolnosti nastanka navedene ozljede.

Ako nakon provedenog postupka predmetna ozljeda bude priznata za ozljedu na radu, osiguranik ostvaruje ova prava:

1. pravo na zdravstvenu zaštitu (u cijelosti na teret HZZO-a)

2. pravo na novčane naknade (naknadu plaće za vrijeme bolovanja i pravo na naknadu troškova prijevoza u svezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu).

Privremenu nesposobnost za rad (bolovanje) za vrijeme ozljede na radu vodi izabrani doktor opće/obiteljske medicine osiguranika, a za vrijeme bolovanja osiguranik ostvaruje pravo na naknadu plaće od prvog dana bolovanja na teret Zavoda u visini 100 % od osnovice za naknadu. Za osiguranika obrtnika osnovica za naknadu plaće je mjesečna osnovica osiguranja za obračun i uplatu doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje za posljednjih šest mjeseci prije mjeseca u kojem je došlo do ozljede na radu, umanjena za zakonom propisane obvezne doprinose, poreze i prireze.

O pravu na naknadu plaće odlučuje se, u pravilu, bez donošenja pisanog rješenja na osnovi izvješća o privremenoj nesposobnosti za rad (doznaka) koje izdaje izabrani doktor opće/obiteljske medicine osiguranika.

Prava i obveze iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu uređene su Pravilnikom o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti.

4. Osigurava li Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje postupke u vezi s prevencijom stresa na radnom mjestu?

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je u cilju doprinosa stvaranju uvjeta tzv. zdravog radnog mjesta uveo nove postupke u sklopu specifične zdravstvene zaštite sa svrhom prevencije psihosocijalnih rizika na radu i u svezi s radom te smanjenja ozljeda na radu povezanih s akutnom reakcijom na stres.

Postupke u prevenciji psihosocijalnih rizika u suradnji s psiholozima provode doktori specijalisti medicine rada uključeni u mrežu ugovornih subjekata medicine rada koji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje imaju sklopljen ugovor o provođenju specifične zdravstvene zaštite radnika, a koje je odabrao poslodavac za svoje radnike u skladu s važećim odredbama Pravilnika o načinu i postupku izbora doktora specijaliste medicine rada.

Novi postupci obuhvaćaju obilazak radnog mjesta doktora specijaliste medicine rada u svr-

hu procjene psihosocijalnih rizika uključujući i postupak psihologa koji se odnosi na primjenu upitnika psihosocijalnih rizika prilikom obilaska radnog mjesta, na zahtjev i po procjeni nadležnog doktora specijalista medicine rada, kao i edukacije radnika o prevenciji psihosocijalnih

rizika koje u suradnji provode nadležni doktori specijalist medicine rada i psiholozi.

Troškove navedenih postupaka provedenih u sklopu specifične zdravstvene zaštite snosi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

*Veronika Laušin, dr. med., spec. med. rada
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*